

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 198. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 26-го серпня 1939.

No. 198. Jersey City, N. J., Saturday, August 26, 1939.

VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

№2 „Свобода“ в Берген 4-0237. №1 „Свобода“ в Берген 4-1016. 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ АПЕЛЮЄ ЗА МИР

ВАШИНГТОН. — У четвер зполудня президент Рузвельт вислав до італійського короля Емануеля о. собистий заклик „в іменні християнства й спільних традицій Америки й Італії“, щоби король ужив свого впливу на європейським континенті для вдержання миру.

Часописи догадувалися, що апелює був зроблений на основі чуток, що Італія не думає попірати німецької політики супроти Польщі, а спеціально не думає відразу йти до війни, яку почне Німеччина. Ходили теж чутки, що король остерігав Мусоліні не йти до війни.

Коли цей заклик не дав відразу ніяких видимих наслідків, президент Рузвельт відкликнувся ще до канцлера Гітлера й польського президента Мосціцького, щоби Німеччина й Польща порозумілися безпосередньо або через треті сторони.

СЕНАТОР НАЙ ПРОТИ „ВОЄННОЇ“ ПОЛІТИКИ ПРЕЗИДЕНТА.

ОТАВА (Канада). — Сенатор Най заявив у своїй промові на републиканських зборах у Старвд Рок Стейт Парк, що політика президента Рузвельта є протирічна: мовляв, президент говорить ті слова бажання здержати Америку від участі в війні, а тимчасом його поведінка саме мусить затягнути край до неї.

Він закидав президентові, що йому не йде за зміну закону про неутральність, щоби здержати неутральність, але за те, щоби піддержати ті держави, що панують на морю, себто Англію й Францію.

І АМЕРИКА ГОТОВИТЬСЯ ДО ВІЙНИ.

ВАШИНГТОН. — Заряд доків для будови воєнних кораблів заявив, що він готов перейти на цілодобову роботу, як лише президент Рузвельт видасть відповідний приказ.

На відповідний приказ президента число робітників на доках має бути збільшене з 62,000 на 100,000.

Шість арсеналів американської армії вже поспішно працюють над виконанням замовлень армії.

УРЯД ГОТОВ БОРОНИТИ АМЕРИКАНСЬКУ ТОРГОВЛЮ.

ВАШИНГТОН. — По нарадах вищих урядників федерального уряду заявив Джан Гейнс, заступник секретаря скарбу, що американський уряд поробив уже відповідні кроки для оборони американських ринків на випадок європейської війни. Уряд налаштував для цього всяку урядову машинерію.

За обчисленнями уряду європейські інтереси мають в Америці фінансові припаси, що виносять кодо 6 біліонів 600 мільонів доларів.

МОЛОЧАРСЬКИЙ СТРАЙК ПОЛАГОДЖЕНИЙ, ЦІНИ ЙДУТЬ УГОРУ.

НЮ ЙОРК. — Полагодили страйк доставців молока, великі молочарські підприємства зарядили нове підвищення цін молока. Підвищення входить у життя негайно. Доставка молока поволі вертається до нормального стану.

ПОЛЮВАННЯ НА ЛЬСА НА КОРАБЛІ НА МОРЮ

КЕЙП МЕЙ (Ню Джерзі). — Місцевий відділ прибережної сторожі діє від команди парохода „Амазоне“, що плыв з Ню Йорку до Бразилії з 30 людьми залогі й 9 пасажирями, радіову вістку, що з клітки на кораблі вирвався великий лев і тепер походить по чердаку.

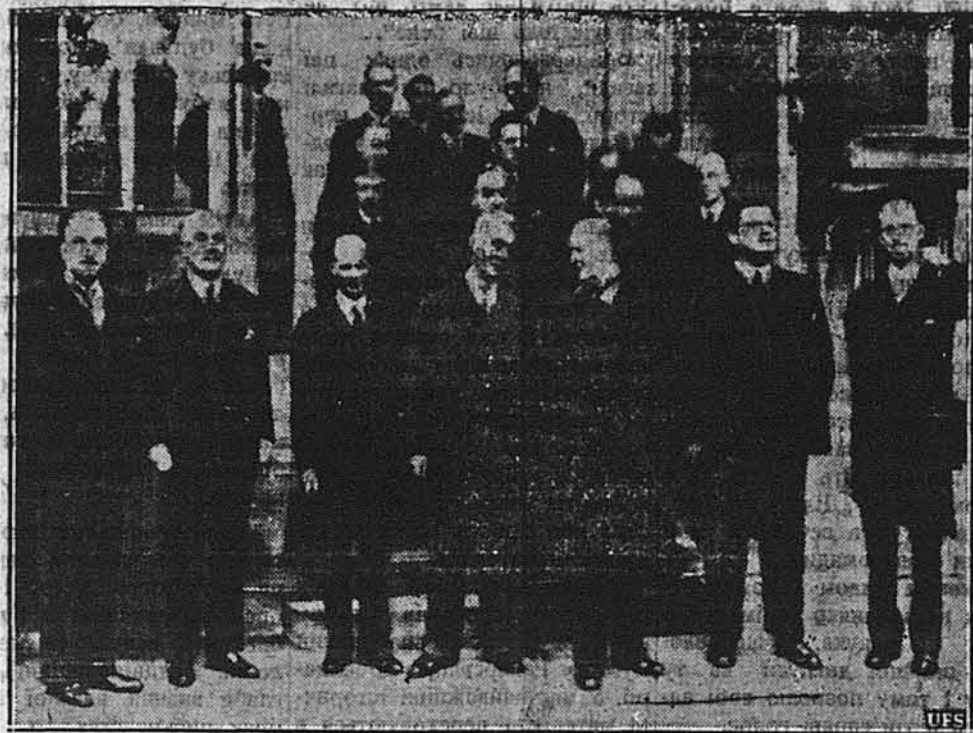
Команда повідомляє далі, що льва небезпечно буде ловити, бо на кораблі є багато нервових звірят. Додає, що вона не має на кораблі ніякої пальної зброї, а до того стріляти з неї на кораблі небезпечно, бо на ньому є ладунки динаміту, який від потрясення повітря міг би зірватися.

Прибережна сторожа вислала негайно човен з шістьма воюками під командою сержанта, узброєних у карабіни й машиновий кріс. Вони дісталися на чердак і, посуваючи хатну обстановку, замкнули льва на частині чердака далеко від динаміту. Два добрі стрільці цільними вистрілами в голову поклали льва трупом. Потім один з пасажирів утяв йому хвіст, щоби мати пам'ятку, а моряки скинули трупа в море.

НЕБЕЗПЕЧНИЙ БАНДИТ ПІДДАВСЯ УРЯДОВІ.

НЮ ЙОРК. — Луїс „Лепке“ Бухальтер, котрого стейтський прокуратор Дюї проголосив найнебезпечнішим нині злочинцем на волі, здався на руки федеральної поліції.

За зловлення Лепке була визначена нагорода в сумі 25,000 доларів.

МАЛЕНЬКІ ЛЮДИ.

Це дипломати Бельгії, Швеції, Норвегії, Данії, Фінляндії, Голландії й Люксембургу, що творять „Групу Осло“ і зібралися в Брісселі, Бельгія. Їх скликав король Леопольд і вони, оголосили неутральність, апелювали про мир і створили спільну оборону на випадок, як воюючі сторони переступлять границі їх країн.

БУНТ У ПОЛЬСЬКИХ РЯДАХ.

Берлін. — Німецька пресою служба доносить, що в Лодзі збунтувалися військові відділи, в яких були німці й українці. Внаслідок бунту розстріляно 24 німецьких і українських воєнків.

УБИВСТВО УКРАЇНЦЯ- ДІДИЧА.

Власник філярку в селі Довжки, пов. Калущ, М. Гошовський вертався вночі 12. червня з Мартинова додому. Недалеко Довжки невідомі напасники почали стріляти до Гошовського і вбили його. Перед двома роками теж хтось стріляв до Гошовського, але не поцілиив його. Поліція повела слідство та арештувала в Довжці селянина Камінського, якого підозрюють у тому вбивстві.

ТРАГІЧНА ЗАБАВА ПІСТОЛЕЮ.

Тринацятілітній хлопчина з села Хлопчиці, Адам Скала, бавився підчас несприятливості домашніх набитою пістолем. Раптом пістоль вистрілила й куля пройшла через штурмового хлопчину наскрізь, так, що він на місці згинув. Виявилось, що кулю, якою застрілювався хлопчина, зладив його батько, який для „скріплення“ пабою наповнив його внарі проти різанням дротом. Проти Скали-батька виготовив прокуратор акт обвинувачення за те, що без дозволу мав зброю.

ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ОУН.

Перед львівським окружним судом відбулася розправа проти молодих українців із Бутини, пов. Жовква, обвинувачених у приналежності до ОУН та в тому, що вони зневажили портрет президента держави. Після переведеної розправи суд засудив: Петра Балка на 7 літ в'язниці, Зенона Бучму на 6 літ, Степана Кропа на 6 і пів року, Ярослава Клуба на 2 і пів року, Петра Кудрика на 3 роки, Ярослава Толока й Олександра Швейца на приміщення в заведенні поправи із припиненням на 3 роки.

НІМЕЦЬКА ЖІНКА В ПАР- ТІЙНИХ РЯДАХ.

Найбільша в світі жіноча організація, що об'єднує 12 мільонів членок, це Націоналістично-Соціальне Об'єднання Жінок у Німеччині в скороченні Н. С. Ф. (Національ-Соціалістischer Фрауенбунд). У провіді його стоїть пані Шильд-Клінк. Організаційна праця Фрауенбунду перенята ідеєю підняти господарський стан свого краю, підняти рівень природного приросту й виховання молоді в партійному дусі. Досить високе оподаткування членок організації дозволяє здійснювати ці завдання.

Міродайні чинники йдуть назустріч цим ідеям, зокрема природньому приросту й знанні є напр. запомогти, наділяючи абсолютним урядом членок організації в обороні протилежностей, у працях Червоного Хреста, пожежних, газових, хворих, добродійних і інших.

ЯЗВА САРАНИ.

В околицях Уральського моря біля гірля Амур Дарії сарана знищила 150,000 га. у правні піль. Влада оголосила в загрожені сараною оклоці літаки, що розприскують отрую проти сарани.

УКРАЇНСЬКА ЖІНОЧА НА- ЦІОНАЛЬНА РАДА.

На днях надійшло повідомлення з Праги, що Українська Жіноча Національна Рада, основана в 1919 р., припинила своє існування. Папери й книжки передано Музеєві Української Визвольної Бороти в Празі. Головою згаданого товариства була п. С. Русова.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ПРОГНОЗИ ПРЕЗИДЕН- СЬКИХ ВИБОРІВ.

Барак Матінглі, Предсідник Республіканської Партії стейту Мізурі, каже, що Томас Е. Дюї вже згодився виступити в жовтні з промовою про свою кандидатуру на уряд президента Злучених Держав.

У Монтгомері, в стейті Алабама, заявив конгресмен Бенкред, Предсідник палати послів, що він готов прийняти номінацію Демократичної Партії на уряд президента в 1940 році.

ПОЖЕЖІ.

В господарстві Катерини Терлич у Погірцях біля Рудок вибухла пожежа мешкального дому, яка перекинулася на сусідні будинки. Від пожежі згоріли ще три господарства. Пожежу спричинила хвиба будова комнина в домі Терличевої. Шкоди доволі великі. Будинки були обезпечені. — В Березові Нижнім, пов. Коломия, вибухла внаслідок хвиби будови комнина пожежа млина Давида Адерштайна. Не зважаючи на сильну рятувальну акцію, млин згорів до тла. Шкоди дуже великі.

АРЕШТУВАННЯ В ЖУРАВНІ.

У неділю, 11. червня ц. р., коло год. 3. рано умундурована поліція в Журавні перевела ревізію та арештувала таких хлопців із Журавня: Степана Бойсана, Івана Цукорника, Федора Демкова, Омеляна Дудикевича і Василя Свіда. Після полудня арештувала ще коло 15 малих хлопців і дівчат. Арештування спричинили знані в Журавні „русські“ крикуні, що постійно профанують релігійні й національні святкові та зокрема роблять просто вуличні верески в часі співання хором „Боже великий єдиний“.

ПОЖЕЖА.

В Копичинцях, пов. Тернопіль, вибухла пожежа у стайні Яким Гудія, хлібопоба. Пожежа перекинулася на інші будинки, так, що згоріло цілий 5 сусідніх господарств, на загальну шкоду 3,100 зл. Причини пожежі досі не устійно.

НІМЦІ ПЛАНУЮТЬ ПОДІЛ ПОЛЬЩІ

БЕРЛІН. — Гітлер мав зо своїми найближчими політичними й військовими дорадниками тайні наради, на яких плановано найближчий тяг. Припускають, що Гітлер не буде формально виповідати війни Польщі, тільки блискавичною війною постарався її розгромити і захопити ті території, які належали колись до Німеччини й після сказати Англії і Франції: „Годімся, я далі воювати не хочу і шкода всім далі воювати“. Догадуються, що Німеччина в своїм пакті з Советами порозумілася щодо поділу Польщі.

НОВІ ІНФОРМАЦІЇ ВІДНОСНО ЖАДАНЬ СОВЕТІВ.

ЛОНДОН. — В Лондоні розкривають інформації, чому Совети опирались у підписанні союзу з Англією і Францією. Отож, на основі тих інформацій, виходить, що Совети домагались, щоби на випадок війни з Німеччиною вони дістали право окупувати цілу східну Галичину і частину Поділля. Польща, побоюючися, що з тих територій після Совети не захочуть уступити, не хотіла на це згодитися.

УКРАЇНА ТЕМОЮ РОЗМОВ У МОСКВІ.

ВАРШАВА. — У Варшаві кружляють чутки, що в німецько-советській пакті є тайні клявузі відносно України. Німеччина ніби згодилася на прилучення заселених українцями земель до Советів, а також обцяла більш українського питання не завогнати. Також кружляють вістки, що советський уряд тепер заче судити Литвінова, Трояновського й інших високих большевників за те, що вони хотіли „запродати Совети демократичним державам“.

АНГЛІЙСЬКА І ФРАНЦУЗЬКА МІСІЯ ДАЛІ

ЗАЛИШАЮТЬСЯ В МОСКВІ.

МОСКВА. — Велике здивування викликає в політичних колах це, що англійська і французька місія, що по підписанні німецько-советського пакту відразу хотіла виїхати з Москви, а навіть спакувалася і рішилась поїхати виїхати, нагло змінила свою думку і рішилась далі чогось ждати в Москві. Московські кола стараються підписання цього пакту з німцями пояснити тим, що, мовляв, вони були переконані, що тим уникнуть війни, бо змусять Польщу віддати Данію і на тім ціла криза закінчиться. Говорять також, що це московські кола вплинули на згадані місії, щоби вони залишилися.

АНГЛІЯ ГОТОВА ДО ВІЙНИ, ТА ХОЧЕ СПОКОЮ.

ЛОНДОН. — Уряд Чемберлена на надзвичайній засіданні парламенту дістав диктаторські права для ведення війни. В парламенті була велика однодушність і всі були за те, щоби на випадок війни німців з полями дати полям поміч. Лондон миналої ночі був цілий затемнений. Мобілізація далі переводиться. З Лондону вже почали виїздити деякі дотей і піянок. Залишній страйк, що мав відбутися цієї суботи, припинено. Англія згодилася сама його відключити. Проте в англійських колах вперто кружляють чутки, що може в останній хвилині щось станеться і війну можна буде відвернути. Та залежати це буде від Польщі, говорять вони.

ФРАНЦУЗИ ДАЛІ МОБІЛІЗУЮТЬСЯ.

ПАРІЖ. — Французька армія далі напливає на французько-німецькі границі і займає позиції. Миналої ночі Паріж був затемнений. У французьких урядових колах нема великого здивування з советсько-німецького пакту. Вони кажуть, що Советам ніколи не вірили, бо ті все хотіли миру з німцями, на перешкоді котрого якийсь час стояв Гітлер. Тепер, коли Гітлер простяг руку, Совети відступили й ахнули, бо їм потрібно спокою в Європі для розгрівки на Далекому Сході. Совети боляться війни в Європі, бо вони мілітарно слабі, так загально переконані в Франції.

НІМЕЦЬКА СТЕЖА НА ПОЛЬСЬКІЙ ТЕРИТОРІЇ.

ВАРШАВА. — Німецька стежа перейшла польську границю і зайшла три чверті милі на польську територію. Описія завершилася. Польки далі зброються, мобілізуються і накопичують матеріали. Кажуть, що такі будуть бороти за Данію.

СЕРБИ ПОРОЗУМІЛИСЯ З ХОРВАТАМИ.

БІЛГОРОД. — В обличчя наростаючої небезпеки серби виявили настільки політичного розуму, що дали хорватам ті права, яких вони від двох десятиків літ вперто домагались. Сербсько-хорватська умова підписана з одного боку регентом Павлом, а з другого хорватським провідником Мачеком. Хорвати на своїх землях дістануть повні автономні права.

ПАПА АПЕЛЮЄ В ІМЕНІ МИРУ.

РИМ. — На радіо виглосив проповідь до свту папа римський і апелював до розсудку, щоби не допустити до вибуху війни. Папа говорив, що через мир не втрачимо нічого, а через війну все.

ЕСПАНІЯ ВІДСКАКУЄ ВІД НІМЕЧЧИНИ.

БУРГОС. — Генерал Франко, довідавшись про советсько-німецький пакт, висказав своє отримання на адресу Німеччини, та зазначив, що це увільнює Еспанію від міжнародних моральних зобов'язань супроти Німеччини. Еспанія буде неутральна.

ЯПОНІЯ ВИСИЛАЄ ПРОТЕСТ ДО НІМЕЧЧИНИ.

БЕРЛІН. — Японський уряд рішив вислати до німецького уряду протест з причини заключення пакту з Советами.

СОВЕТИ ВИСИЛАЮТЬ ФЛОТУ НА ДАЛЕКИЙ СХІД.

ЛЕНІНГРАД. — Советський уряд вислав певне число воєнних кораблів на Далекий Схід.

"SVOBODA" (LIBERTY)

FOUNDED 1893.

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1914 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Канади належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. "Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союз: BErgen 4-1016.
4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПАКТ І АМЕРИКА

З проголошенням німецько-російського пакту американська преса пробує вгадати, який вплив буде цей пакт мати на Америку.

З тексту пакту виходить передовсім ясно, що неправдою є те, що спершу заявив московський уряд, а за ним його агенти, що саме цей пакт не перешкоджає Англії й Франції зробити якийсь військовий пакт з Росією. Саме таку есентуальність пакт виразно передбачає і її заборона. Не вільно, значить, Росії робити якунебудь угоду з державою, ворожою до Німеччини.

Ця постанова пакту має далеко йдуче значіння. Вона автоматично викидає Росію як можливу союзницю Англії й Франції. Першим наслідком цієї ситуації буде те, що Англія й Франція стануть тепер сильніше напорити на Америку за допомогою, фінансово й мілітарно. Значить, Америці приходить чистити тепер з багато більшою можливістю активної участі у війні, ніж це було досі.

Під деякими оглядами Англії й Франції буде легше повести цю акцію. Це, що пакт обняв тоталітарні держави, а він звернений проти двох великих демократичних держав, облекшує Англії й Франції пропаганду за участь Америки у війні, що, мовляв, вона ведеться проти тоталітаризму, комуністичного й нацистичного, а за демократію.

Однак ситуація це не зовсім така ясна, якби це англійсько-французький пропаганді бажалося. Передовсім війна тепер може початися за спір між тоталітарною Німеччиною й Польщею, що своїм державним устроєм була зразком тоталітаризму й на всякий випадок між демократичні держави не може зачислитися. До того війна може початися через німецьке жадання до Польщі віддати Німеччині Данціг і Коридор, які за демократичними засадами самовизначення народів повинні би були все належати до Німеччини й ніколи до Польщі не відходити.

Коли Америка захоче дивитися крізь пальці на цю ідеологічну комплікацію, коли вона буде дивитися на справу виключно крізь окуляри державного інтересу, то й тоді це вирине як комплікація питання відношення до Японії. Нема сумніву, що московсько-німецький пакт звернений вістрям і проти Японії. Цим пактом Німеччина немовби виірєлася свого союзника на Далекому Сході й немовби дала Росії вільну руку з ним розправитися. Колиб до такої розправи прийшло, то Злучені Держави не можуть мати нічого проти цього; адже Японія здавна веде протиамериканську політику й старається зовсім зломати американські впливи й інтереси в Азії й на Тихому океані.

Як Америка розв'яже цю запутану проблему, важко нині передсказати. На всякий випадок можна нині вже ствердити, що пакт наблизив американський народ до критичного вирішення відношення Америки до Європи й цілого світу, але справи не упростив, а замотав.

Д-р Кирило Трильовський.

Про переломання українського антимілітарного комплексу в Галичині

В осени мин. року помістила редакція львівського „Діла“ статтю пок. д-ра А. Чайковського п. з. „Внутрішні причини невдач нашої державності“, передрук з книжки того письменника п. з. „Чорні рядки“, виданої в 1930 р. „Червоною Калиною“. Однак, як звісно, в нас і найважливіші твори лежать роками у магазинах не розпродані, що назву лише „Світову революцію“ Масарика, якої навіть більшість молодих 105%-вих патріотів звичайно не знає — може й тому, що вона... загубилася.

В усякому разі редакція „Діла“ має велику заслугу, що витягнула ті глибокі думки й обсервації пок. нашого патріота за забуття і подала її пригадала нашому загальному. І можу сміло вжити тепер того слова „загал“ так, бо тепер є навіть багато таких селян, що купують в місті поодинокі числа „Діла“, які потім вичитують вечорами цілі групи співгромадян.

Дивним дивом і той передрук не викликав (крім статті д-ра І. Макуха, „Напереломі“, ширшої дискусії на ту тему і тому позволю собі забрати в тій справі голос.

Треба знати, що по нашій погромі в 1919—1920 роках між галичанами на еміграції просто оминало балачок на тему нашої прогрі.

Була це дивна психологічна проява: наші серця були глибоко поранені і здавалося, що щоб розпочати розмову на цю тему, то вони би просто трісли в грудях наших. І ми розмовляли з собою про різні біжучі речі світової політики, але цих наших тяжких ран ми просто — майже плавно — не порушували: не було сили!

Очевидна річ, що по двадцятих роках рани вже частинно позаскелювалися і можна уже приступити до основнішого обговорювання в друку цих важких подій. І дивна річ, воєнних споминок появляється чимраз більше, але споминок про події політичного значіння ми майже не знаходимо в нашій пресі, а як і є, то ще найбільше про події та політичні міжусобиці у Великій Україні, як ось найновіша брошура Винниченка „Перед новим етапом“. Про справи галицькі з критичних літ не пишеться нічого, або майже нічого.

Не легко й писати: багато тодішніх діячів іще живуть, другі недавно що померли, отже писати спомини про часи так коротко триваючої нашої Західно-Української Речі того письменника п. з. „Чорні рядки“, виданої в 1930 р. „Червоною Калиною“. Однак, як звісно, в нас і найважливіші твори лежать роками у магазинах не розпродані, що назву лише „Світову революцію“ Масарика, якої навіть більшість молодих 105%-вих патріотів звичайно не знає — може й тому, що вона... загубилася.

Придержуючись однак цієї засади, не було би взагалі історії, а і на історичну перспективу годі ждати, бо людська одиниця не годна так довго жити.

Колиж би писати спомини лише „на склад“, щоб їх доперва колись потім видали, також небезпечно. Бо кількох то вже важких, преважних споминок і документів пропала і через воєнні заперки і через звичайний припадковий пожеж і з уваги на можливу ревізію (визимі лиш хочби на увагу царську Росію) або просто через легкодушність потомків.

Поляки для своїх важких документів, споминок, листувань і т. і. мали знаменитий музей у Раперсвілі, в Швейцарії. У нас найважливіші історичні матеріали переховуються в камені... з деревляними сходами, дотого в місті, наразі між галичанами на еміграції просто оминало балачок на тему нашої прогрі.

Та всежтаки не можна справ і думок, порушених великим громадянином — Андрієм Чайковським — лишити цілком без усяких гласів і заваг, і тому зачинаймо.

В востанніх роках пішло в моду слово „комплекс“, а вже передовсім „Міндервертгайтскомплекс“. Про нього пише більше й цікаво в „Жіночій Долі“ д-р О. Кульчицький. Цей комплекс, те відчуження своєї власної нижчости став властиво головною причиною галицьких українців і став причиною різних інших сумних проявів, як напр. звичайна в них „Кляйліхкайт“, що так разить наших братів знад Дніпра — повних розмаху, хоч може здає слабших, якщо йде про видержку та плянову систематичну роботу.

Ті приклади з нашої історії, які напровадив пок. батько Андрій — як ось постаті князя Константина Острозького і Конашевича - Сагайдачного, це також у свої роді дока-

зи, що і вони терпіли на свого роду „комплекс менше вартості“, хоча цей „термінус технікус“ тепер трохи смішно до них прирорювати. Візьмим лиш на увагу, що вони в тих часах не мали прикладів таких малих держав — як теперішні, Литва, Лотва, Естонія або Люксембург.

Думка соборності української нації в одній національній державі ще в тих часах мабуть не гостила в головах українських політичних (але не державних) мужів. Автім я можу помилятися, бо не належу до вчених істориків.

Приклад Мазепи напровадив тут пок. Чайковський мабуть мильно, бо він безсумнівно будовав самостійну Українську Державу, хоч також мабуть у деякій залежності від однієї з сусідніх, до яких і Швецію треба би причислити.

Автім чогож дивуватись? Найбільшим самостійником минулого століття і теперішньої його половини був таки Тарас Шевченко, а т. зв. „Старий Громаді“ в Києві в 70-тих роках м. ст. і не снілося про державну самостійність, коли мабуть більшість їх самих в родині по московськи балакала*).

Щодо галицьких українців, то вже той наявний факт, що це був просто „хлоп і поп“, брак власних ділчих і взагалі багатих верств (інакше було на Наддніпрянщині), дуже слабе знання власної історії, брак письменства з героїською тематикою — все те викликавало той настрій і переконання про власну меншвартість (мовляв, „це не для нас“).

І до цього треба власне прив'язати і галицький „антимілітаризм“ про який говорив пок. А. Чайковський. Стан офіцерський уважали за щось, що личить „панам“, а не нам, „демократам“, „хлопофілам“. Багато з української молоді „ноленс воленс“ мули служити у війську як однорочники, котрі мали право давати офіцерський екзамени і були потім підпоручниками в резерві. Це мало і ту добру сторону, що така однорічна служба не переривала студій в університеті. Цей рік зачислявся кожному студентові, який вписався на один з факультетів.

Та що з тої однорічної служби виходило? „Справедливий русин“ переслужив рік, але військових предметів цілком не вчився (звичайно і свого цивільного фаху ні) до екзамени офіцерського не

*) Оповідають, що багато чисто української — наддніпрянсько-емігрантських родин у Франції говорять вло-но по... московськи!

сідав та відходив у резерву як простий вояк або підфіцир. Звертаю увагу, що така культурна людина як бувший президент Е. Петрушевич вийшов з австрійського війська як... фрайтер!

Такі практики відбувалися і в інших австрійських націях (між поляками найменше!) і тому міністерство війни видало розпорядок, що хто не здасть офіцерського іспиту, мусить ще один рік як „фрайвіліх“ служити!

І лише тому розпорядкові маємо завдячувати, що галицько-українська армія мала згідно значне число нижчих офіцерів. Хто з них мав вроджений військовий хист, той вибився підчас війни наверх (як ось пок. д-р Воевідка, д-р С. Шухевич і багато інших).

Дуже мало хто з українських резервових підпоручників став активним (заводим) старшиною австро-угорської армії, а причиною того була головна та обставина, що не міг би подружитися з українкою, а то власне через високу кавіцію (мабуть 4,000 злотих). Наші інтелігентні дівчата такі багаті не були тай не мали охоти йти з чоловіком десь до Каринтії або Вищої Австрії.

Потреба високої кавіції примушувала наших військових лікарів, що мали військовоу стипендію, женитися з чужинками, що. доводило от хочби до таких трагедій як з д-ром Ярославом Окуневським, що згіб з власної руки.

До високих військових шкіл і справді ніхто не йшов. Генерал Курманович — це якийсь чистий припадок.

Ген. Курманович оголосив перед якими двома роками в Літописі „Червоної Калини“ статтю, в якій оповідає про свій плян щодо гал. укр. армії в 1919 році, поданий диктаторові. Як тепер, з 20-літньої перспективи, знаючи про всі дальші події, глядимо на цей плян, то він був дуже розумний, але і дуже радикальний. Обхоплюючи однак всіх тоді „Комплекс всеукраїнського об'єднання“, не міг очевидно такого пляну (уступити до лінії Карпат) допустити.

Наскільки знаю то маємо тепер лиш одного галицького українця, що покінчив високу військову школу у Вінер-Нойштадт, д-ра Любомира Макарушку. Другий бувший визначний старшина СС-ів студіював, як доходить вісті, у школі генерального штабу в одній з „заприязнених держав“.

Інакше було у поляків і немало дідидівських синів ішли до австрійських високих воєнних шкіл — уже виховані вдома в польським патріотичним дусі.

Батьки їх свідомо там посідали, бо знали, що старшини з високою військовою наукою придатіться Польщі, в якій відновлення твердо вірили. І ті старшини женилися з багатими (і значимими чужі мови) поляками, а зрештою чи вищі, чи нижчі ступні у війську вони мали передплачували польські часописи (як робили і чехи).

Австрійські старшини з українців з винятком хіба лікарів — українських часописів не передплачували. Маючи німецькі родини, вдовольнялися німецькими газетами.

Не лише „Міндервертгайтскомплекс“, але може ще більше своєрідний український „демократизм“ був причиною, що наша студентська молодь відносилася з неохотою, або радше нехтуючи до офіцерського стану. Д-р А. Чайковський у згаданій статтейці висказується дуже неприхильно про тих, що замість йти на резервового лейтнанта а на випадок війни „на фронт“, воліли йти до „ферфлексбранжі“, а на війні шукали „захисту за мішками по магазинах“.

Однак це не було зо становища українського так гупо і непатріотично.

Молоді наші українці бачили чейже на кожнім кроці, кому віддав нас „Найясніший“ на поталу і цілком не мали охоти з влячності за це ставати „руськими-воєнками“, вохваленими нашим поетом 50-років мин. ст. А. Могильницьким. Вони вважали, що важнішим є, щоб замість умирати за такий „Фатерлянд“, радше жити і працювати для своєї власної вітчизни. А тут рішав іще один інший момент, який відіграв майже головну роль, чому і „аз грішній“ пішов такою до „ферфлегів“, то є до військових урядовців. Отже до них не відносилося таке зване „Еренретліхес Ферфарен“, яке мало застосування супроти офіцерів, які допустялись чогось такого, що не погоджувалося з офіцерською честю.

Якщо австро-угорський старшина був судово засуджений за щось таке, що заносило політикою (напр. за довірочні (не зголошені) збори і т. ін.), проти такого отвірано таке „ферфарен“ та відбирало йому офіцерську шаржу. Він ставав „гемайним“, а на резервових вправах і на маневрах мусів гонити з тяжкою торністрою на плечах.

Я уже в гімназії займався громадянською роботою і готувався до неї на будуче, знав отже дуже добре, що мое офіцерство не довго би потривало. До того для офіцерів існував примус поєдинковий, а ми всі були противні поєдинкам. І пок. д-р Т. Окуневський, коли би був не приймив визнання за сторони Томіслава Розвадовського, був би втратив офіцерську шаржу.

Крім того, наскільки йде про мене, я хотів за всяку ціну дїстатися до віденської „Січі“, якої члени були для мене ідеалом патріотизму і поступовости. Мій пок. батько не міг мені „давати удержання на студії у Відні, а військова школа на провіантових урядовців була у Відні. В той спосіб отже дістався я і до „Січі“, в товариство таких людей, як Остап Терлецький, Василь Полянський, Євген Озаркевич і інші.

Тут наведу декілька людей, що також „задекувалися“ у „ферфлексбранжі“. Належали тут живучі ще президенту суду Ст. Дроздовський, адв. д-р Льонгін Озаркевич, адвокат д-р Кулик та директор Р. С. У. К. д-р Карло Коберський, а зпомерлих уже адвокат д-р О. Партицький та надрадник Дзерович.

Як бачимо, всі вони вартісні українські громадяни та достойні того, щоб на випадок якої австрійсько-династичної війни були закриті за мішками.

У всякому разі ніхто з нас замолоду не думав, що треба буде ще й за нашого життя йти на війну за Австро-Угорщину, а про таку комбінацію, щоб колись боротися в рядах власного українського війська за власну українську державу про те не було і мрії. У нас цілком не було живої традиції боротьби за державну самостійність, цілком навпаки, як це було у поляків, у котрих часто ще жили батьки, які брали участь у повстанні з 1863—1864 років.

Традиція повстанча була у них дуже жива, а література на тім тлі дуже обширна.

До військових шкіл в роді академії у Вінер-Нойштадт могли йти лише діти багатих польських ділчих, і то певно з тихим бажанням, що колись придатіться при найближчій боротьбі поляків за відновлення польської держави.

І як бачимо, ті бажання сповнилися: поляки в часі, коли справа польської державності була поставлена на порядок денним світової політики, мали вже цілий ряд вій-

Карел Чапек.

ГОРДУБАЛ

КНИГА ПЕРША.

1)

— Вам, пане Гордубале, не було смутно за жінкою та дитиною? Йй Богу, було смутно; але я їм, прошу красно, послав гроші й думав собі: це на корову, це на клопоту, це на Поляні на щонебудь, цей сама буде знати. Кожний долар був на щонебудь. А коли я клав гроші до банку, то це вже було як череда коров. Есер, і це мені вкрали. А писала вам колінебудь заша жінка? Не писала. Не вміє писати. А ви писали до неї? Но, сер. Кен'т райт, сер. Від того часу, що помер Михайло Бабака, не посилав я їй нічого, лиш складав гроші. Але телеграфували ви їй принаймені, що приїдете? Але що там, що там, на це шкода грошей. Злякалася, коли би прийшов посол із пошти, а мене не злякається. Ха-ха, де пакі? Чи не думає вона, що ви померли, пане Гордубале? —

Знаєте, коли стільки літ не мала від вас вісток... Помер? Такий хлоп, як я, та що би помер? Юрай Гордубал дивиться на свої вузловісті п'ястухи. Такий хлоп, що ви собі думаєте! Поляна розумна, Поляна знає, що я повернуся. Ну, ми всі смертельні; а що, коли Поляна не дожила? Що оп, сер; було їй двацять три роки, коли я відїхав, а сильна, панне, сильна, як ремінь — то не знаєте Поляни; за ті гроші, за ті долари, що я їй посилав, та щоб не була жива? Но, тенк ю.

Скислий крамар при вікні втирає синьою хусткою піт. То спека! Зідає він. Спека, пане? Це ви називаєте спекою? Мав би сьте, пане, бути на лодердеку, або долі в шафті на антрацит. Туди посилають не злякається. Ха-ха, де пакі? Чи не думає вона, що ви померли, пане Гордубале? —

не, людина багато витримає. Кін'т ні. Там долі вже не могли витримати коні, що тягли грабарки. Занадто гаряче, пане. Або такий довердек на кораблі... Людина багато витримає, щоб тільки могла хоч дорозумітися. Щось від тебе хотять, не знаєш що; а вони кричать, казяться, зніжують плечима. — Прошу красно, як мені їхати до Кривого? Вони можуть кричати, а я ні. До Америки, то їдете просто; один вас посадить на корабель, один чекає на вас там; але назад, паче, назад не може вас ніхто. Но, сер, тяжка дорга додому.

І Юрай Гордубал киває головою; тепер вона йому вже киває сама, хилиться тяжко й мертво, і Юрай засипляе. Товста жидівка при вікні стиєскає обурено уста; тітка з кошом на колінах і ображений крамар визначно поглядають одно на одного: Егеж, егеж, такі тепер люди. Як худоба.

II.

Хто це йде? Хто там є на другім боці долини? Подивись на нього, на того пана в черевиках, може це монтер,

або хто, несе собі чорний куфр і виступає на гору — колиб не було так далеко, то приложив би руку до уст і гукнув би Слава Ісусу Христу, пане, котра година? Друга поплудні, пастушку; колиб не було так далеко, то спитав би тебе, чиї пасеш корови, а тиби може показав: та диск, та ряба, та з зіркою, та малинова, та ялівка належать Поляні Гордубаловій. Так, так, хлопче, гарні корови, радість глянути; лиш не пусти їх додолу до Чорного потоку, там трава кисла й вода гірка. Так бач, Поляні Гордубаловій; дивись, раніше вона мала лише дві корови; а що, хлопче, чи не має вона і яких волів? Ах, газдо, а які волі, подільські, роги як напружені руки; пару волів, пане. А що вівиці? І барани й вівиці, пане, але ті пасуться на горі на Дурній Полонині. Розумна й багата ця Поляна. А чоловіка не має? Що махаєш рукою? Не має Поляна господаря? Ах, який дурний, не пізнає людину; заступає собі очі долонею й дивиться, дивиться, як пеня.

Юрай Гордубал чує, як серце йому тріпочеться аж до

горла; мусить постояти й відікнути, ага! ага! Забагато це йому, нягто це так прийшло, він заполюється цим, як людина, що впала в воду; раптом, раптом він вдома, ойно він зробив крок через ту каменісту баюру, а вже це його заповнило з усіх боків; егеж, ця баюра тут завісиді була, росла тут тернина й ще тоді була попалена ватрою пастухів; і знов цвітуть серед каміня коровки, стежка вється в сухій траві та сухим чебреці, тут той камінь, що поріє яфріанном, гірчак, ялівце і край лісу, сухий кизяк і повила копита; вже нема Америки й нема восьмих літ; е все, що було, блискучий жук у будяковій голівці, слизкая трава, а здалека коровячі дзвіночки, гірське сидло понад Кривим, гніди стовбури осоки й дорога до дому — дорога м'якими кроками гудула, що носить постолі й не був в Америці, дорога, що пахне коровами й лісом, вигріта як піч на хліб, дорога до долини, дорога каменіста й витоптана чередами, забігнілі джерела, що зіскакують по каміннях.

(Дальше буде).

ськових старшин з вищою військовою освітою.

У нас їх не було, але не було з початком століття і виразно скрісталізованої думки про те, що треба працювати до своєї власної державності.

Тому думку піднімають такий перший Юліан Бачинський в своїй „Україна ірредента“, хоч до неї навіть поступова молодь радше з добродушним насміхом відносилася.

У мене уже в хлюпачих літах (коло 1877 р.) збудилося велике козакофільство, головне під впливом „Кобзаря“ та Костомарова „Переславської ночі“, дарма, що ту чудову песь нашу драматичні гуртки навіть на свободній американській землі і досі засадничо ігнорують. (Дуже цікава психологічна проява. Просто — загадка).

Та я відчував, що без відновлення історичної традиції у наших народі, зосібна між селянством, ми не можемо чистити на краху будучність. Грало тут у мене немалу роль і моє зацікавлення історією польських повстань, яке і досі у мене лишилося і довелось до моїх викладів про ту матерію уже по світовій війні у Відні, Празі, Подєбрадах, Коломії, Станиславові і Рогатині.

Тут відбулося уже в реальному ділі моє давнє козакофільство. Першу „Січ“ заложив я в Завалю над Черемошем, недалеко від впливу його до Прута, 5. травня 1900 р., а в пісні, уложеній з тої нагоди, написав я між іншим так:

„Про Січ славу, Запорожжя,
Співав батько наш Тарас,
А ми тепер заложили
Над Черемошем Січ у нас.
Хоч упала Січ Дніпрова
Я веселився вороги,
То ми тепер над Черемошем
Січ козацьку завели.
Не наводжу тут цілої пісні, а наведу ще лиш кінець:
А що батькам не удалось,
Ми довершим залюбки:
Впаде ворог, коли грядуть
Завзятуші козаки.

В „Січах“ впровадив я стару козацьку номенклатуру, як: кошовий отаман, осяул, обозний і ін. І в піснях, які я впровадив у „Січах“, говорився багато про козаків, отаманів і т. ін., а цілий ряд наших визначних письменників, як передовсім Константи́на Малицька, С. Яричевський, О. Шпитко, Д. Макогін, Іван Петришин (Любомир Селянський**), а навіть Іван Франко написали цілий ряд віршів призначених для „Січей“ та дібраних до знаних уже арий.

Писали їх і самі селяни, як ось Іван Харук — Галайда та пок. Осип Довганюк. В одній із січових пісень, призначеній спеціально для гуцулів, подав я їм, чого вони уникати повинні (пьянство, хід у „годованці“, любаски і т. ін.). До спопуляризування Січового руху причинилися незвичайно барвні ленти й інші відзнаки, які особливо гуцулам припали до вподоби. Але власне антиалкогольний і освідмлюючий рух між гуцулами, викликаний „Січами“, змобілізував проти них всіх жидівських шинкарів і ляхварів, а на підставі їх фальшивих доносів і свідцтва переведено цілий ряд карних розправ проти мене, Ю. Соломійчука й інших та розв'язано майже всі „Січі“ в Косівщині.

Дуже гостро проти „Січей“ виступив австрійський намісник гр. Андрій Потоцький, який переслідував „Січовиків“ головне за січові ленти. Аж доперва намісник д-р Бобржинський переказав до мене через пок. д-ра Е. Олесницького, щоб я в тій справі зайшов до нього, і справді удався мені її в угодний спосіб з ним поладити.

** Любомир Селянський — це псевдонім пок. Ів. Петришина, а не пок. Любомира Рогинського, як з своїм часи мняло писано.

Наша суспільність зайняла супроти „Січей“ дуже „вижидачне“ становище, щось так, як перед 10 роками супроти „Лугів“. Вона не так скоро орієнтується у тому, що може для будучності нації принести користь і яку роль колись ще відіграє.

Ось те саме бачимо тепер і щодо „Дружини Княгині Ольги“, причім і такі аргументи грають роль, що, мовляв, в інших народів чогось такого нема. А чи інші народи не могли дещо й у нас знайти до наслідування? Чиж то би була така велика „кривда“ для нас?

Одначе „Січі“ росли в нас, мов гриби по дощі, головне силою самих селян, а декуди і молодих студентів.

Так діялося зосібна при першій централі в Коломії, де знаменитим секретарем була людина такої ідеальної вдачі, як пок. Іван Чупрей, що помер 1922 р. в Умані, як знаменитий інструктор А. В. Кузьмич (тепер адвокат у Коломії), а потім у Львові редактор „Січових Вістей“ та ген. писар „У Січ. Союзу“, М. Балицький.

Причиною тої байдужності нашої суспільності супроти „Січей“ був певно і їх спершу більш „радикальний“ характер, одначе в міру поширення цієї організації на весь край мусів і той характер затиратися так, що на січовій відзнаці треба було усунути букви „У. Р. П.“, а прийняти „У. С. С.“.

Прийшли нарешті до січового руху і такі люди, як історик — письменник д-р Андрій Чайковський. Він пізнав і признав велике значіння „Січей“ у напрямі воєнно-історичного освідмлення наших селян, а зорганізувавши січово-Бережанщину, він сам став на її чолі як повітовий отаман. (Його отаманський пірнач лежить тепер у „Покутському Музею“ в Коломії). Особливо припали йому до вподоби січові прапори з портретами гетьманів та Т. Шевченка переважно кисти Я. Пестрака. (Докінчення буде).

• 3 ДНЯ •

ГНУЧКІСТЬ У ЗАГРАНИЧНІЙ ПОЛІТИЦІ.

Найновіший приклад гнучкості в заграничній політиці є ново заключений мировий пакт між Соевтами і Німеччиною. Як страшно лаялися ті дві держави! А тепер погодились і подали собі руки. Розчарувались усі, що вірили в Гітлера, як в комуністичного погромника; а також розчарувались ті, що вірили в „демократичні“ підлабузювання Соевтів.

Чи Гітлер і Сталін морально поступили? Обов'язком провідників дбати про інтерес свого краю понад усе інше. Це політична мораль. Найвище можна доказувати помилковість і шкідливість їх поглядів для їх країв і на тій основі їх осуджувати.

Принципіальності в заграничній політиці ніколи не було.

ЧИ ЦЕ ЗНАЧИТЬ ЗМІНА В НУТРІ?

Та хоч Сталін і Гітлер подали собі руки, це ще не значить, що вони будуть затавжувати в себе тотожні устрої: що Німеччина заведе в себе комунізм і допустить жидів на високі становища, чи Сталін приверне приватну власність і капіталістичний устрій. Вони далі підтримуватимуться в нутрі своїх напрямних і ідеологій та змінюватимуть їх лиш настільки, наскільки вони покажуться непридатними. За ухили в нутрі Сталін розстрілює. Але в заграничній політиці стискає руку Гітлера.

Гнучкість корисна в заграничній політиці. Зате в нутрі кожна держава, чи ідеологічна струя, старається захвати свої ідеали чистими, несплямненими, незмішаними з іншими несовісними ідеалами. Хіба, що ті ідеали виразно збанкрутували. В чистоті ідеалів міститься їх динаміка і сила.

ЧИСТОТА КАТОЛИЦЬКОЇ ДОГМИ.

В останніх часах католицька церква кілька разів висказувала на адресу жидів свої симпатії. Навіть папа римський зголосив прихильну проповідь на адресу жидів. Католицькі й інші священники часто сходилися з жидівськими рабіними й координували боротьбу з безбожництвом, з комунізмом, та з всіми тоталітарними устроями.

Та це ще не значить, що католицька церква ризикує з Христової віри, або що жиди приймають християнство. Вони далі вперто проповідують свої догми, вірування, релігії. Лиш для певної цілі, на певній відтинку, на певний протят часу вони зійшлися разом, а після того знов розійдуться іншими шляхами, а навіть будуть себе поборювати.

ГНУЧКІСТЬ, ДЕ НЕ ТРЕБА.

Нам гнучкості бракує в заграничній політиці; а маємо величезну гнучкість у внутрішній, себто там, де не треба. Ось як твердо стоять наші соціалісти біля II. Інтернаціоналу і не втрачають його, хоч він ухвалив підтримувати Соевти! Також витривало вони розводять рідний націоналізм, щоб тільки виконати як слід прикази Інтернаціоналу. Твердо вони обороняли еспанський червоний уряд Еспанії, хоч той уряд був інструментом Москви.

Правда, інші теж обороняли його. Але з яких причин? З еґотичних причин, бо боялися, що відроджена націоналістична Еспанія стане загрозою для їх країв. Тої небезпеки не було для нашого краю. Навпаки, була небезпека, що перемога червоної Еспанії дасть змогу Москві стати твердою ногою в західній Європі. Проте наші соціалісти „принципіально“ обороняли червону Еспанію, сповняючи льовільно те, що приказував Інтернаціонал.

Зате у внутрішніх справах наші соціалісти компромісові хоч куди: вони готові навіть на компроміс з монархістами...

ВОНИ НЕ ОДИНОКИ.

Почасті всі ми гриміємо тим. Перед війною і під час війни як твердо ми стояли при Німеччині й Австрії! З ними ми творили нерозривну цілість, аж доки чужі сили нас не розірвали. Описав, трохи в страхом, всетаки цупко ми держались антанті. Тепер дехто знов беззастережно держиться Німеччини, а дехто так само беззастережно лає її, мовляв, вона „фашистська“. Одним словом, ми „принципіалісти“ в заграничній політиці, що аж аж!

Для ілюстрації наведено ще й такий випадок, що трапляється деколи серед нас: Каголик священник відвертається від священника православного і не хоче з ним привітатись, бо, мовляв, він „схизматик“. Але той сам священник католик буде дружелюбно переговорювати й навіть піде на компроміс з українським соціалістом безбожником, що не вірить у Бога, й уважає релігію „опієм для народу“...

Чому? Бо тавро „схизматика“ походить від чужої, вищої інстанції, тому треба його принципіально захищувати, навіть до перебільшення. А переговори з своїм безбожником це внутрішня справа і тут можна йти на „компроміс“. Одним словом, гнучкість там, де треба твердого хребта, а штивність там, де треба гнучкості.

NEW TRIDENT OUT!

What happened in Carpatho-Ukraine? For inside story read "My Last Days in Carpatho-Ukraine," by Dr. Mykola Galagan, in new TRIDENT Magazine, out today. Also 64 pages of other articles and pictures, including "Ukrainians in America," "The Polish-Ukrainian War," and "The Bolshevik-Ukrainian War." Subscription — \$1.50; copy — 15¢ P. O. BOX 13 St. D., NEW YORK

ЮВЕЛЕЙНІ ТОРЖЕСТВА І ПОСВЯЧЕННЯ ЮВЕЛЕЙНОГО ПАМ'ЯТНИКА

— 3 НАГОДИ —

ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ, В ШІКАГО, ІЛЛ.

Минуло вже 950 літ, як Св. Володимир, Володар Української Держави освободив наш нарід від поганства через Св. Тайну Хрещення. Київ і Дніпро моглиб нам переказати ту пропам'ятну подію, як Український Нарід враз із своїм Володарем Св. Володимиром прийняв Христову Віру.

Тому не можна нам Українцям проминути нам так великого історичного моменту. Щоб та пам'ять про велике діло, яке здійснив Св. Володимир для нашого народу глибоко залишилася в серці кожного українця, то Українська Колонія міста Шікаго під проводом ОО. Василія обходитиме сей світлий 950-літній Ювілей Хрещення України в Шікаго, в церкві Св. О. Ніколая при Оклей і Райс вул.

ПРОГРАМА ЮВЕЛЕЙНИХ ТОРЖЕСТВ

(Просимо ласкаво добре запам'ятати програму).

ЧЕТВЕР, 31. СЕРПНЯ (АВГУСТА) 7:30 вечером, зачнеється Св. Міся під проводом Впр. Стів Місінарія М. Маркова та Вікентія Кірейського. — Проповідь будуть гостити в українській і англійській мові. — По місіній Набоженстві Впр. Отці будуть сповідати. — **УВАГА!** Підчас Місїї буде можна набути місінїї пам'ятки, як також образи Хрещення України по 50 центів один образ.

П'ЯТНИЦЯ, 1. ВЕРЕСНЯ (СЕРПЕНБРА) рано 6:00, 7:00 і 8:00 Служби Божі. — Підчас Служби Божїх будуть місінїї науки. — 7:30 вечером Ювілейне Набоженство. Описав (8:00 вечером) процесійний похід на шкільну площу Св. О. Ніколая при Райс вул. На шкільній площі відбудеться Велике Водосвяття. Впр. О. Марків Ч.С.В.В. виголосить проповідь. — Просимо всі Організації і Товариства взяти численну участь в тій процесії. Просимо теж не забути взяти зі собою посудину на свячену воду. По скінченні Водосвяття Отці будуть в церкві сповідати.

СУБОТА, 2. ВЕРЕСНЯ, рано 8:50 Іх Ексцеленція Константин Богачевський приїде до Шікаго, щоб в 10. год. рано відслужити Архирейську Службу Божу за зєднання церков та за зєднання Українського Народу. При кінці Св. Мисії, що заходима Іх Ексцеленція Константин Богачевський ОО. Василіане одержали від Апостольської Столиці для всіх учасників Ювілею повний відпуст. Що шире висповідатиметься, прийме Св. Причасття та відмовить 5 Отче Наш, 5 Богородице Діво... 15 Слава Отцу і Сину... то доступить совершенного відпусту. 7:30 вечером Ювілейне Набоженство і місінїї проповіді.

II. ЧАСТЬ.

НЕДІЛЯ, 3. ВЕРЕСНЯ, 6:00, 7:00, 8:00 рано Служби Божі в церкві Св. О. Ніколая при Оклей і Райс. — 8:30 рано проситиме сердечне всіх українців міста Шікаго і околиць, щоб прийшли своїми автоматами до церкви Св. О. Ніколая при Оклей і Райс, щоб разом відіхати на город Св. О. Ніколая при Гігенс Ровд. (Буде теж поліція для наших услуг на дорозі до города.) — 9:00 рано Іх Ексцеленція, Вечерне Священство та всі учасники Ювілею відіуть разом автоматами на город Св. О. Ніколая при Гігенс Ровд. Проситиме, щоб кожен удекорував своє авто українськими і американськими флагами. — 10:00 рано, Торжественне посвячення Ювілейного пам'ятника на городі Св. О. Ніколая при Гігенс Ровд. Проситиме всіх фундаторів та жертвodawців, щоб взяли участь у посвяченні ювілейного пам'ятника. — 10:30 рано Архирейська Сл. Божя від ювілейним пам'ятником. Впр. Отці Місінарі М. Марків і В. Кірейський виголосить проповіді.

III. ЧАСТЬ.

2:00 по пол. КОНЦЕРТ і діточі вправні заходом Української Школи. Підчас концерту будуть промовляти бесідники. — **ВСТУП НА ГОРОД ВІЛЬНИЙ.** — На городі буде можна дістати смачні, здорові і дешеві перекуски та напитки.

УВАГА! Якщоб падав дощ в неділю, 3. Вересня, то Архирейська Сл. Божя відправиться в церкві Св. О. Ніколая, а посвячення пам'ятника відложиться на понеділок (Лейбер Дей) в 10:00 год. рано.

3 РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

БОСТОН, МАСС.

Фінансовий звіт Союзного свята.

Союзове свято, котре відбулось недавно перший раз у нашій околиці, принесло великі моральні й матеріальні успіхи. На тім святі були й такі, що ще не вписались до У. Н. Союзу. Вони мали нагоду послухати промов, ближче познайомитися з нашою організацією і тепер зголошують своє приступлення до місцевих відділів У. Н. Союзу.

Під матеріальним оглядом те свято випало якнайкраще. Загального приходу було \$450.59. По відтягненні видатків \$170.71, осталося чистого приходу \$279.88. Комітет свята рішив з тої суми жертвувати \$50 на рідний край, поділивши її нарівні на Рідну Школу, інвалідів з польсько-української війни, скитальців та калік з Карпатської України. \$25 заплачено парохіальному комітету за вживання салі. Парохія дозволяла цілий час відділам Союзу на всякі збори і сходини і ніколи нічого не брала. Отож комітет уважав за відповідне зложити одноразово цю суму на церкву. Решта лишається на заплата прапорів, що коштували відділу \$200.

При тій нагоді управа відділу ч. 238 щиро дякує всім товариствам і поодиноким громадянам з Бостону й околиці, що причинилися до звеличення цього свята.

Н. Давискиба, секр. від.

НА РОЗПУТТІ

Історія одної родини. Написав Р. Д. Савчак. З передмовою Л. Нигрицького. Ст. 128. Видавництво „Українська бібліотека“. Видавець Іван Тиктор. Львів.

Оповідання одного адвоката, що через помилкове виховання не вдалося йому діти.

Ціна 50 центів. Замовляйте в „Свободі“: „Svoboda“ P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЗІР! В НЕДІЛЮ, 3. ВЕРЕСНЯ (SEPT. 3. 1939) ПОЗІР!

В KRUMP'S FAIRFIELD BEACH, N. J. УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ГРОМАДА 675 So. 19 St. Newark, N.J. При допомозі доколических Громад Стетту Нью Джерзі та Товариств, які кооперують з тєю,

ВЕЛИЧАВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ФЕСТИН

з якого дохід призначено на будову Українського Нар. Дому, 675 Савт 19 ул. Ньюарк, Н. Дж. де вже церква і 8 організацій, що групуються біля неї, закупили величаву площу.

ПАРК ОТВОРЕНИЙ ВІД 10 ГОДИНИ РАНО. — ВСТУП 30 Ц.

Головні атракції Українського Фестину: 1) Полева Сл. Божя розпочнеться в 11 год. рано. 2) Спільний Обід і виступ хорів дітей Укр. Прав Школи. 3) Реферат про теперішні положення на Рідних Землях. 4) Українська вистава гуцульських виробів під пров. арт. Якіюка. Добра музика, відповілі місія до купання тощо. Дорогоказ: з Ньюарку і околиць Route 23 до 6 і звернути на ліво, 3 Пасайку і околиці Route 6 до Two Bridges Road і звернути на ліво. — Боси будуть відходити від Укр. Прав. Церкви, 675 So. 19 St. в 10 год. рано. — В разі непогоди є до розпоряджості павільон на 2,000 сіб. До численної участі запрошує Вас Комітет.

ПІДПИСАВ ДОГОВІР.

Націстичний міністер заграничних справ, Йоахим Рібентроп, витяє берлінську юрбу, вибираючись до Москви, щоб підписати німецько-російський пакт. У Росії його вітали націстичними привітаннями з састиком.

НОВІ ТЕАТРАЛЬНІ КНИЖКИ З КРАЮ!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЬОГОДНІ

Берім біду за роги, велика збірка веселих сценко, пісень-куплетів, розмов та одноособових і збірних самоговорок, на веселій вечір 45 ц. Вигадливий бурсак, комедія для молоді в 2-ох діях, в часів Хмельниччини (2 жінчини, 4 мужчин, дівчата, хлопці) 25 ц.

„SVOBODA“ 81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

УВАГА! РОЧЕСТЕР, Н. Й., І ОКОЛИЦЯ! УВАГА! ЗАХОДАМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДЕЧОЇ ЛІГИ (UKRAINIAN JUNIOR LEAGUE)

ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, 27. СЕРПНЯ (AUGUST 27, 1939) В GOODMAN PICNIC GROUNDS

Українці! Прийдіть на наш пікнік і допоможіть укр. молоді. Комітет.

УЖЕ ВИЙШЛА

НАКЛАДОМ

ОБЕДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ СЛАВНА ПОЕМА ІВАНА ФРАНКА

МОЙСЕЙ

в англійськїм перекладі ВОЛОДИМИРА СЕМЕНИНИ з передмовою Степана Шумейка про життя й літературну діяльність Івана Франка.

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.

Замовляйте в книгарні „Свободи“:

“SVOBODA”

81-83 GRAND ST., P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

THE U.N.A. BASEBALL LEAGUE BOX SCORE NEWARK

	ab	r	h	po	a	e
Berkey, rf	3	1	0	1	0	0
M. LaPoint, 2b	4	0	0	1	1	0
Moir, 1b	3	0	0	12	2	0
J. Karmazyn, ss	4	0	2	3	6	0
W. Karmazyn, cf	4	0	0	0	0	0
P. LaPoint, lf	3	0	0	0	1	0
Wysocanski, 3b	2	0	0	1	0	1
Holden, c	3	0	0	2	0	0
Harzula, p, rf, p	3	0	1	2	1	0
E. LaPoint	1	0	0	1	3	0
Pankow, cf	1	0	0	0	0	0
Stutsky, p, cf	1	0	1	1	1	0
Totals:	32	1	4	24	15	1

WILKES-BARRE

	ab	r	h	po	a	e
Katulka, 3b	4	1	1	0	1	0
Hawryshko, 1b	3	1	0	6	0	0
Proch, cf	3	0	1	2	0	0
Hrenenko, lf	0	0	0	0	0	0
Easton, rf	1	0	0	0	0	0
Skwarko, ss	4	1	0	0	2	1
Narbecki, 2b	0	1	0	1	0	1
Kozemka, c	2	0	0	15	2	0
Lucas, p	2	1	2	0	1	0
Zwarycz, lf	3	0	0	3	0	0
Swolka, rf	3	0	1	0	0	0
Tranzulak, 2b	1	0	0	0	0	0
Totals:	26	5	6	27	6	2

*Batted for Narbecki in 8th

NEWARK: 100 000 000—1

WILKES-BARRE: 000 000 50x—5

Runs batted in—J. Karmazyn, Proch, Lucas 2, Katulka. Two-base hit—Swolka. Three-base hit—Skwarko. Stolen bases—Berkey, J. Karmazyn, Katulka, Proch, Lucas. Left on bases—Newark 4; Wilkes-Barre 6. Bases on balls—Off Lucas 2, Harzula 4, Stutsky 2. Struck out—By Lucas 15, Harzula 1. Hits—Off Harzula 4 in 7 innings, Stutsky 2 in 1 inning. Passed ball—Kozemka. Losing pitcher—Stutsky. Umpire—Yuhasz. Time of game—2:17.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

З багатьох образками та малюнками. Написав Олександр Терещук. Нове, перекладене й доповнене видання. Львів 1938. Накладом «Госиздат», 408 сторінок, 153 образки, 16 мал.

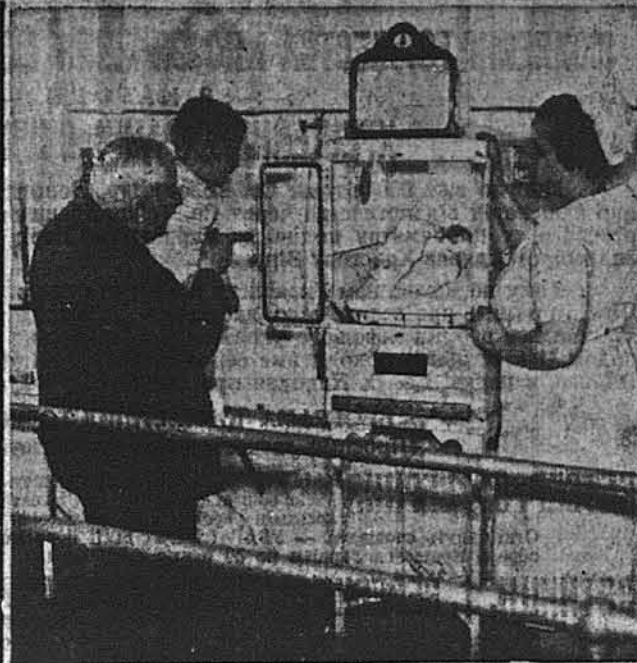
Книжка об'єднує історію України від найдавніших часів до наших днів. Найкраще популярне й перекладене видання. У слові «Від Різанини» між іншим читаємо: «Книжка, яку видаємо другим накладом, друкувалася в нас 1936 р. Тоді вийшло — чотири її частини місячними книжечками (за січень, лютий, березень-вересень та листопад-грудень). Як подобалося, вона передплачувалася в «Просвіті», доки вийшла ця книга, що вже з кінцем 1936 р. першої частини ніде не можна було дістати. Те саме було і з рештою частинами. І це було причиною, що «Історія України» вийшла в світ тільки в одиниці новим виданням — в одній книжці.

Нехай же ця книга з величезним нашою найстарішою культурно-освітньою спадщиною посприяє збагаченню нашого мислення, і з нею ми будемо до всього, що створив наш народ найкращого за той довгий час свого життя».

Ціна в справі з золотими написами \$2.00.

Замовляти в свободі:

«Svoboda»
P. O. Box 346
Jersey City, N. J.

ЛЮДСЬКЕ ЖИТТЯ В НЕБЕЗПЕЦІ.

Д-р Мартин Куні, зарядник відділу Дитячого Інкубатора на Світовій Виставі в Нью-Йорку, показує на передчасно народжені діти 3-літньому хлопцеві, котрий теж народився передчасно й теж завдячує своє життя інкубаторові д-ра Куні.

ПЕРЕКЛАД ВОГОСЛУЖБОВИХ КНИГ ПОЛЬСЬКОЮ МОВОЮ.

Варшавський «Кур'єр Поранни» зацікавився від деякого часу православними справами і поміщує на переміну: фантастичні герівені, або «надії» замітки про скору польонізацію православної літургії. Оце недавно приніс орган п. Грабика товсту вістку про акцію гродненського єпископа Сави (росіянин), що під його проводом відбулося засідання ініціаторів перекладу православних богослужбових текстів польською мовою.

Православна олімпія прийняла цю вістку як прояв певної ревності льокальних гродненських кол. Відомо загально, що у Гродні веде свою центральну акцію о. Леоніда Касперський з усіма іншими поляками, що вважають православня за найкраще віроісповідання католицької Польщі!

Одначе показалося, що намір остаточно польонізації православної Служби Божої знайшов апробату найвищого церковного достойника, митрополита Діонісія.

9. червня ц. р. в синодальній салі варш. митрополитального дому відбулося під головуванням митрополита перше засідання «Наукової Комісії» для перекладу польською мовою св. Письма, творів св. Отців Церкви та підставових наукових творів з обсягу догматичних та інших православних дисциплін.

Після відспівання молитви «Царю небесний» (видно, комісія не виготовила собі, поки що тої молитви перекладною мовою, бо співала по церковнословянськи...) митрополит Діонісій сказав довшу вступну промову, в якій пояснив — як каже офіційний комунікат —

причини та интенції, що довели до створення комісії.

Православна Церква не мала дотепер власного польського перекладу св. Письма, що відповідало би уживанню у цій Церкві текстами, грецькою (септуагінта) і старо-словянськиму. На думку православного достойника, Православна Церква має обов'язок поширювати Євангелію Ісуса Христа серед широких мас і до цього треба перекладу новітньою, а м. ін. польською мовою. Митрополит Діонісій щасливий, що польонізацію православних текстів переведе вже при допомозі дійсних вихованців — абсолювентів Правосл. Теол. Студії варшавського університету.

ХТО ЙОГО ПАМ'ЯТАЄ?

Двадцять літ тому він був широко звісний — Вільям С. Гарт, герой фільмів «Дикого заходу». Нині він уже забутий. Недавно пригадав його суд коли він станув перед ним, обвинувачений одною жінкою за батьківство її дитини. Суд його оправдав.

WM. TROYANOWSKY
Dealer in Frigidairé (Made by G. M.)
MAYTAG WASHERS, RADIOS,
SINGER'S SEWING MACHINES
SALES — SERVICE — REPAIRS
(Найкраще напруга і продаж)
129 S. LEHIGH AVENUE,
Phone 376 R. FRACKVILLE, PA.

CHAL 217 E. 65th ST. NEW YORK

ХТО ПІДТРИМУЄ підприємства рідної установи, той підтримує й саму установу. З цього піде розбудова.

ДІМ КАРПАТІЯ має: Просторий і вигідний ресторан з добрим і смачним стравами. Є обстановка і все потрібне для улаштування весіль, гостин, бенкетів та інших товариських заходів.

Є вигідна зала на танці, балі, концертів, театральних вистав, громадських зборів.

Є менші кімнати на мітінги і приватні товариств.

Все те в осереду української громади. Ціни приступні. Комунікація легка на всі сторони. Голоситися: Телефон: GRamercy 7-9556.

В. ЛАЗУТА,
С. ДЕМІДЧУК,
управителі.

ЛІК НА ПЛУНОК
(Пілопропаніт)
Це славне ЄВРОПЕЙСЬКЕ природне средство рекомендується головним чином, що терплять на кашлю, плунока в кишко, нестерпність, снагу, задуття в гали. Ціна Один Долар. Замовлення шліть до:
Mrs. GRETA LESKOVAR,
507 E. 73rd St., New York, N. Y.

БОЛІНІГ

Рани на ногах, опухлі ноги, набряки, біль, болючі ноги, флебіт (запалення жил), напухлі або болісні коліна чи істощені і ревматичні ноги успішно лікуємо новими європейськими методами без операції.

Офісові години: щоденно від 1 до 6 вечір, в понеділки і четверги від 1 до 8:30 вечір. Немає урядових годин у неділю.

Говоримо українською мовою.

Dr. L. A. BENLA

320 W. 86 St., New York, City

Близько Бродвею.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СПЕЦІАЛІСТ.

Подорожі до

• ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ.
• РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Пересліжка грошей.
Бізнес в Доми на продаж.
Аскурація річного року

Нотаріальні акти й старокраєві справи полагодує:

ПЕТРО БАРКІВ

Real Estate & Insurance Broker

Notary Public.

309 EAST 14th STREET,

NEW YORK, N. Y.

Phone: ALgonquin 4-8254.

UKRAINIAN NATIONAL MOVEMENT

by Stephen Shumeyko

Price 25 cents

SVOBODA BOOKSTORE

81-83 Grand Street

NEW YORK, N. Y.

Phone: ALgonquin 4-8254.

ЛІКУВАННЯ ХРОНІЧНИХ НЕДУГ

Недуги крові, шкіри, нервів, загальну слабкість, недуги шлунка й кишок, гемороїди («пайлас») і інші захворювання відходової кишки, нирок, шкідливі й інші хронічні слабості мужчин і жінок лікується успішно. Питайтеся мене поради і довіряйте. Дайте мені нагоду пояснити вам ваш стан без ніякого зобов'язання з вашого боку. Розкладіть крові й урини, лучі екс-Умірковані ціни. Умовини догладі.

(ЕКЗАМІНАЦІЯ ДАРОМ)

DR. L. ZINS, 110 EAST 16th STREET.

(організує 27 літ) (між 4. Еве. і Ірайні Плейт) NEW YORK, N. Y.

ГОДИНИ від 10, рано до 8 вечір. У неділі: від 10 до 2. попол.

НАЙКРАЩИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ГОТЕЛЬ

ПО ДОРОЗІ НА СВИТОВУ ВІСТАВУ В НЬЮ-Йорку не омийте вступити на обід, вечеру або переночувати

У TANNERSVILLE INN

У TANNERSVILLE, PA.

У ПЕНСІЛВАНІЙСЬКИХ ГОРАХ ПОКОНО

при руці «босі» Грейгівна

і Марі.

Смачні страви домашнього

ідеалу. — Вигідні кімнати

поодинокі або потишніево. —

Присутні ціни.

Власник українськ

М. МАСЛЯК.

277 N. 10th STREET, (між 1-ю і 2-ю А), NEW YORK, N. Y.

ШИФКАРТИ

на найбільш та найкорші кораблі на всі прогулянки і то до всіх країн. Виготовляємо всі документи, потрібні до подорожі — тави-портів, Візи, перівити, афідевити, патенти, і тому інші пасажирів не мають клопотів в дорозі.

ДОЛЯРИ посилімо до всіх країн ПОШТОЮ І ТЕЛЕГРАФІЧНО і виплачуємо на останній пошті під правом гарантії. НОМАГАСМО несплатили заїжджувати відповідно до нових законів.

ПОЛОГОДЖУМО СТАРОКРАЄВІ СПРАВИ відповідно до теле-графічних обов'язуючих законів в краї. Контракти, нововласти, акти дарованні, довільні свідоцтва і всі інші документи.

Продаємо ДОМИ та річки бізнесу по дуже приступних цінах. Голоситися у всіх справах до нашого НОТАРІАЛЬНОГО БЮРА по совісній пораді та ретельну обслушту.

S. KOWBASNIUK

277 N. 10th STREET, (між 1-ю і 2-ю А), NEW YORK, N. Y.

BATES & ANDERSON

ПОХОРОННЕ ЗАВЕДЕННЯ

HUDSON, N. Y.

Католицький асистент

ТЕЛЕФОН: 172

НАШЕ ЗАІНТЕРЕСУВАННЯ

Далеко більше ніж інтерес у справах нашого зв'язу є наше заінересування служити людству.

Ми можемо не зважати на фінансові умовини, бо ми переконалися, що служ-ті добре приносить власну нагороду, до-тикальну і недотикальну.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON

FUNERAL DIRECTORS

77 Morris St., Jersey City 34 E. 25 St., Bayonne

Phone: Bergen 4-3959 Phone: Bayonne 3-0540

МОЛИТОВНИКИ

Віночок (у білій лавчуховій оправі, з образцем по сере-дині. Малою формату. Для дітей) \$.90

Ангел Хранитель (в гарній чорній політняній оправі) — 1.35

Помилуй нас Боже (в чорній шкіряній оправі) — 1.35

Ангел Хранитель (в гарній чорній політняній оправі) — 1.35

Вог ралост моя (сторін 606. В гарній м'якій чорній опр. 2.00

Ангел Хранитель (в білій лавчуховій оправі з образцем по середині) — 1.70

"SVOBODA"

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

ФАРМИ НА ПРОДАЖ

ФАРМИ НА ПРОДАЖ: 172 акри \$800; 8 акри \$1,400; 208 акри \$1,800; 160 акри \$5,000; 95 акри \$7,500 і ба-гато інших. Також маю бізнесові і місцеві реальності на продаж. Я маю такі, які Ви хочете. Голосіть-ся до:

97-9

H. BURBAN, BEENE, N. Y.

ЗАНЕДБАНІ ХРОНІЧНІ НЕДУГИ

доводять до безпідтриманого терпіння.

Аналіз крові, аучі «Екс», аналіз сечі, медична екзамінація

ПО НИЗЬКІЙ ЦІНІ

запевняють удачу дитягозу.

Ревматичні страви, «Гей фйвер», астма, клопоту відходової кишки, пікура, залоз і нирок лікується Модерними способами. — ПОРАДА ДАРОМ.

DR. DERUNA

128 East 86th St., New York City.

Кожного дня від 10—2. год.

1 від 4—9. У неділі від 10—2.

Особа жвава для жінок.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР

321 E. 18th STREET,

Between 1st and 2nd Avenues,

NEW YORK, N. Y.

Тел. GRAMERCY 5-2410.

Урядові години: рано від 10 до

12. Вечір від 6 до 8, а в неділі

рано від 10 до 12.

Д-Р МИХАЙЛО ЯНКОВИЧ

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР-ХІРУРГ

Урядові години:

Від 1—3 пополудні і від 6—8

вечір. Н. неділі згідно з умовою.

718 SO. 17th ST., NEWARK, N. J.

(near Springfield Avenue)

Tel. Essex 3-4468.

Д-Р С. ЧЕРНОВ

• Гострі й хронічні недуги чоло-віків і жінок. — Шкіра й кров.

• Аналіз крові для подружжого са-лодства.

223 SECOND AVE., cor. 14th St.,

NEW YORK CITY, Room 14.

Gramercy 7-7697

Офісові години 10—8; неділі 11—2.

Жінка-доктор до обслуги.

X & Флюороскоп

МИРОН ЛИТВИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Без рйкнші, як далеко жоза

Нікорхон. Враз потреби теле-фокуйте до нас. Обслуга шпра

і весла. — Офіс:

383 MORRIS AVENUE,

cor. Springfield Ave.

NEWARK, N. J.

Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ УНДЕРТЕЙКЕР

заряджує погребам по ціні так

низькій, як \$150. Обслуга

найкраща.

JOHN BUNKO

Licensed Undertaker & Embalmer